

ΣΟΦΙ ΟΞΑΝΕΝ

ΝΟΡΜΑ

Μυθιστόρημα

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΜΑΡΙΑ ΜΑΡΤΖΟΥΚΟΥ

NOPMA

ΣΟΦΙ ΟΞΑΝΕΝ

Νόρμα

μυθιστόρημα

Μετάφραση από τα φινλανδικά
ΜΑΡΙΑ ΜΑΡΤΖΟΥΚΟΥ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

«Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου».

Η μετάφραση έγινε με την
οικονομική υποστήριξη του

F I L I FINNISH
LITERATURE
EXCHANGE

Εκδόσεις Πατάκη – Ξένη λογοτεχνία

Σύγχρονη ξένη λογοτεχνία – 409

Σόφι Όξανεν, *Νόρμα*

Τίτλος πρωτοτύπου: *Norma*

Μετάφραση: Μαρία Μαρτζούκου

Υπεύθυνος έκδοσης: Κώστας Γιαννόπουλος

Επιμέλεια-Διόρθωση: Χρίστος Κυθρεώτης

Σελιδοποίηση: Χριστίνα Κωνσταντινίδου

Φιλμ-Μοντάζ: Μαρία Ποινιού-Ρένεση

Copyright® Sofi Oksanen, 2015

Published by agreement with Salomonsson Agency

Copyright® για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ

(Εκδόσεις Πατάκη), 2016

Πρώτη έκδοση στη φινλανδική γλώσσα από τις εκδόσεις Like,

Ελσίνκι, 2015

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη,

Αθήνα, Απρίλιος 2018

KET A512 ΚΕΠ 197/18

ISBN 978-960-16-7557-2

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

ENA

A decorative flourish consisting of a central horizontal line with a small loop in the middle, and two larger, symmetrical curved lines extending upwards and outwards from the ends of the central line.

Αν όλα πάνε καλά, τον Αύγουστο θα μπορέσουμε να φάμε καλά, να κοιμηθούμε, να αποτοξινωθούμε και να ξεκουραστούμε. Θα υψώσουμε το ποτήρι στο μέλλον, που θα σου φέρει όλα όσα δεν έχεις τολμήσει ποτέ να ονειρευτείς. Τότε εγώ θα έχω κάνει τη δουλειά μου και δεν θα με νοιάζει πια η δική σου ζωή.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΗΔΕΙΑ τίποτα δεν ήταν όπως πριν, μολονότι η Νόρμα ήθελε να πιστεύει πως θα ήταν, ακόμα και μετά τη στιγμή που παράτησε τους συγκεντρωμένους και ξεγλίσטרησε προς την εξωτερική πύλη του κοιμητηρίου. Της μητέρας δεν θα της κακοφαινόταν που είχε ήδη καλέσει ταξί, όλα τα υπόλοιπα τη Νόρμα δεν την ένοιαζαν. Μισοάγνωστοι συγγενείς, ίντριγκες για τα κληρονομικά, τι θα γινόταν με το σπίτι των Νάακκα, ένα θέμα το οποίο θα ερχόταν σύντομα στο τραπέζι ανάμεσα στις πίτες και τα γλυκά και τα σχόλια της γιαγιάς που η μνήμη της είχε ήδη αρχίσει να ξεθωριάζει. Θα την άφηγε πίσω της αυτή τη φάρσα, θα προσπαθούσε να επιστρέψει στην καθημερινότητα και να αντιμετωπίσει ευθέως όλα όσα είχαν σχέση με τον θάνατο της μητέρας της. Θα σταματούσε επίσης να αποφεύγει όλα τα μέρη που της τη θύμιζαν. Δεν θα αργούσε ξανά στη δουλειά, δεν θα έπαιρνε ταξί αντί για μετρό και τα πρωινά δεν θα έβαζε τα κλάματα καθώς θα χτένιζε τα μαλλιά της με τη βούρτσα. Δεν θα ξεχνούσε να φάει και να πιει και δεν θα άφηγε να καταρρεύσει εντελώς η συνηθισμένη της ζωή, που είχαν χτίσει με κόπο μαζί με τη μητέρα της. Θα ετοιμαζόταν την επόμενη μέρα για τη δουλειά

όπως πριν, θα έβγαζε τους κόμπους από το πουλόβερ της, θα έβαζε στην τσάντα της ένα μπουκαλάκι μπέιμπι όιλ για να τιθασει τις μπουκλές, ηρεμιστικά και παυσίπονα για να ειρηνεύσουν το μυαλό και το σώμα και θα πέταγε στο κάτω μέρος της τσάντας ένα μικρό μπουκάλι λακ Elnett. Είχε τη μυρωδιά μιας συνηθισμένης μέρας στη δουλειά και τη χρησιμοποιούσαν οι γυναίκες που η ζωή τους ήταν τακτοποιημένη. Τέτοια γυναίκα ήθελε να γίνει. Αφού θα είχε θωρακιστεί για την επόμενη μέρα, θα έμπαινε στον σταθμό του μετρό, στο Σόρναινεν, θα ανακατευόταν με το πλήθος και θα άφηγε τις κυλιόμενες σκάλες να την οδηγήσουν στην αποβάθρα, θα προχωρούσε μέχρι την πόρτα του συρμού, όπως κάθε συνηθισμένη μέρα. Το ρεύμα του αέρα θα της ανέμιζε τη φούστα, οι άνθρωποι θα χάζευαν τα κινητά τους και θα ξεφύλλιζαν τις δωρεάν εφημερίδες τους και κανένας δεν θα θυμόταν πια την τραγωδία που είχε συμβεί στην ίδια αποβάθρα. Μόνο αυτή θα τη σκεφτόταν και θα ετοιμαζόταν να αντιμετωπίσει την τεταμένη ατμόσφαιρα στη δουλειά, που συνεχιζόταν εδώ και μήνες λόγω των συνελεύσεων για απολύσεις, και θα καταλάβαινε ότι το μόνο που είχε διακοπεί στη ζωή της ήταν η ζωή της μητέρας.

Το ταξί δεν ερχόταν. Η Νόρμα ακούμπησε στον φράχτη του νεκροταφείου και άφησε να την πλημμυρίσει η ανακούφιση που είχαν προκαλέσει οι βενζοδιαζεπίνες και οι σκοπολαμίνες. Τα είχε καταφέρει με την κηδεία. Δεν βρήκε ψεύτικα κανενός τα συλλυπητήρια, ούτε διέκρινε υποκρισία στα λόγια συμπάραστασης. Δεν ζαλίστηκε, δεν έκανε εμετό, δεν αγχώθηκε, παρότι κάποιοι την πλησίασαν και την αγκάλιασαν. Είχε συμπεριφερθεί σαν υποδειγματική κόρη και

ήταν επιτέλους έτοιμη να βγάλει τα γυαλιά ηλίου που είχαν αρχίσει να πέφτουν προς τη μύτη μαζί με τον ιδρώτα από τη ζέστη, τη στιγμή όμως που τα έβαζε στην τσάντα της την πλησίασε ένας άγνωστος άντρας για να τη συλλυπηθεί.

Η Νόρμα τα ξαναφόρεσε. Δεν χρειαζόταν παρέα.

«Οι άλλοι πρέπει να πήγαν ήδη κατά χει» είπε δείχνοντας προς τον χώρο όπου θα γινόταν το μνημόσυνο και κατέβασε λίγο το καπέλο της. Ο άντρας δεν έφυγε, αλλά άπλωσε το χέρι. Η Νόρμα στράφηκε να φύγει χωρίς να ανταποδώσει τον χαιρετισμό· δεν είχε καμιά διάθεση να συναναστραφεί με αγνώστους. Ωστόσο, ο άντρας δεν υποχώρησε. Άρπαξε το χέρι της.

«Μαξ Λάμπερτ, διευθύνων σύμβουλος» συστήθηκε.
«Μαξ Λάμπερτ, φίλος της μητέρας σου από παλιά».

«Δεν θυμάμαι να μου μίλησε ποτέ για σας».

«Εσείς της μιλούσατε για όλους τους φίλους σας;» απάντησε γελώντας. «Έχει περάσει πολύς καιρός. Όταν ήμασταν νέοι είχαμε περάσει πολλές περιπέτειες με την Ανίτα».

Η Νόρμα τράβηξε το χέρι της. Ένιωθε το άγγιγμα του άντρα στα δάχτυλά της σαν σφραγίδα που της έβαζαν παρόρα τη θέλησή της. Μιλώντας για τη μητέρα της, είχε χρησιμοποιήσει χρόνο παρελθοντικό. Της φάνηκε σαν προσβολή. Η Νόρμα δεν το είχε χωνέψει ακόμα και ο άντρας δεν φαινόταν φίλος της μητέρας της. Η Νόρμα και η μητέρα της, η Ανίτα Ρος, ήταν μοναχικές. Η κοινωνική τους ζωή περιοριζόταν στις υποχρεωτικές επαφές λόγω δουλειάς. Οι φίλοι τους ήταν ελάχιστοι. Κι αυτός ο άντρας δεν ήταν φίλος τους.

Τα μαλλιά του ήταν χτενισμένα προς τα πίσω, είχε μάλιστα αρχίσει να χάνει λίγα στο μέτωπο, αλλά το δέρμα του ήταν βαθιά σκαμμένο από τον ήλιο, είχε σακούλες στα

μάτια, που κρέμονταν λες και είχαν αποθηκευτεί εκεί όσα είχε πει στη ζωή του. Το μαύρισμα δεν μπορούσε να καλύψει τις σπασμένες φλέβες. Οι ιδρωμένοι του κρόταφοι μύριζαν μπίρα από το προηγούμενο βράδυ. Ίχνη της περασμένης βραδιάς υπήρχαν και στο κοστούμι του, που φούσκωνε στα γόνατα. Γενικά, έμοιαζε έτοιμος να σωριαστεί κι έδειχνε τόσο παράταιρος μέσα στην ηρεμία του πευκοδάσους, μολοντί μιλούσε ευγενικά, το κοστούμι του ήταν μαύρο για την περίπτωση και το ύφασμα ακριβό. Φορούσε κολόνια Kougos, καινούρια κι όχι από αυτές που έχουν ξεμείνει για χρόνια στο ντουλάπι, σαμπουάν αγορασμένο από κομμωτήριο. Εκεί σταμάτησε η έρευνα της Νόρμα, η μύτη της ήταν βουλωμένη από τα φάρμακα και το κλάμα, τα αυτοκόλλητα πίσω από τα αυτιά έριχναν με σταθερό ρυθμό ηρεμιστικό στις φλέβες της και δεν μπορούσε να τον μελετήσει παραπάνω. Πρόσεξε πως από την αλογοουρά της είχε ξεφύγει μια μπούκλα, αγχώθηκε κι έριξε μια ματιά στο ρολόι του κινητού. Το ταξί έπρεπε να είχε έρθει. Ο άντρας έβγαλε από την τσέπη του ένα ζευγάρι γυαλιά-καθρέφτες και τα φόρεσε.

«Επιτρέψτε μου να σας πάω όπου θέλετε».

«Όχι, ευχαριστώ, έχω καλέσει ταξί».

Ο άντρας έβαλε τα γέλια κι ήρθε και κόλλησε σχεδόν πάνω της. Κάτι στη φωνή του της θύμισε την οχλοβοή των τουριστών, κάποιος να λέει μια εξυπνάδα δυνατά για να ακουστεί και οι άλλοι να γελούν, ακόμα κι αν δεν έχουν πιάσει το νόημα.

«Είναι καλό να επικοινωνήσετε μαζί μου το συντομότερο. Να τακτοποιήσουμε τα δυσάρεστα για να συνεχίσετε τη ζωή σας».

Ο άντρας έβγαλε ένα επισκεπτήριο από μια θήκη που μάλλον ήταν ασημένια και το έβαλε στο χέρι της. Μια χρυσή αλυσίδα στο μπράτσο του γυάλισε στο φως του ήλιου. Τη θήκη την είχε κερδίσει σίγουρα στα χαρτιά ή την είχε κλέψει – διάφορες κινηματογραφικές παραλλαγές συνέχιζαν να περνούν από το μυαλό της. Ο άντρας δεν μπορούσε να είναι ο πραγματικός της πατέρας, αντί του Ρείγιο Ρος, και η μητέρα της δεν ήταν από τους ανθρώπους που θα της έκρυβαν ότι είχε άγνωστα ετεροθαλή αδέρφια. Ο άντρας είχε έρθει σε λάθος κηδεία.

Όταν πια το ταξί πλησίαζε στο Κάλλιο, της τηλεφώνησε η Μάργκιτ. Η Νόρμα απάντησε έπειτα από έξι κουδουνίσματα. Το επισκεπτήριο του Λάμπερτ αναπαυόταν ακόμα στην αγκαλιά της και η ίδια τσάκιζε τις γωνίες του καθώς η θεία της προσπαθούσε να την πείσει να γυρίσει πίσω. Το χαρτόνι του επισκεπτηρίου ήταν σκληρό και ακριβό, το χρώμα του κρεμ, τα γράμματα χρυσά. Έλειπε η ιδιότητά του, το ίδιο και η διεύθυνση. Παρορμητικά, η Νόρμα ρώτησε τη θεία της αν ήταν εκεί ο Μαξ Λάμπερτ.

Το όνομα δεν της έλεγε τίποτα. Είχε δίκιο η Νόρμα που πίστευε ότι εκείνος είχε πάει σε λάθος κηδεία κι ετοιμάστηκε να ανοίξει το παράθυρο και να πετάξει το επισκεπτήριο.

«Μια στιγμή, εννοείς τον πρώην άντρα της Χέλενα;» πέταξε η Μάργκιτ.

Η Νόρμα τρόμαξε. Είχε πάρει πολλά ηρεμιστικά για την κηδεία και δεν μπόρεσε να συνδυάσει τα πράγματα. Η καλύτερη φίλη της μητέρας της είχε το ίδιο επώνυμο με τον άντρα που μόλις της είχε συστηθεί.

«Και για ποιον λόγο να 'ρθει ο Μαξ Λάμπερτ στην κηδεία της Ανίτα Ρος;» ρώτησε η Μάργκιτ. «Μου φαίνεται εντελώς αδύνατο».

«Νομίζω πως τον είδα πριν από λίγο. Δεν είναι εκεί;»
«Όχι».

«Λες να ήρθε εκ μέρους της Χέλενα;»

«Δεν θυμάσαι πώς χώρισαν; Η μητέρα σου δεν θα τον ήθελε ποτέ στην κηδεία της».

Στο βάθος ακουγόταν ο παπάς που κουβέντιαζε ήρεμα και το κροτάλισμα από τα σερβίτσια. Μόλις άκουσε το όνομα του Λάμπερτ, η φωνή της Μάργκιτ έγινε πικρή και τώρα αμήχανη. Για τη Χέλενα μίλησε με σεβασμό, λες κι άκουγε την κουβέντα η μητέρα. Ήταν για λίγο ζωντανή, σε αυτή τη συζήτηση που γινόταν σύμφωνα με τις επιθυμίες της. Κανένας άλλος δεν μιλούσε γι' αυτήν όπως η μητέρα.

«Το μόνο που καταφέραμε όλα αυτά τα χρόνια ήταν να αποκτήσουμε μερικά καλά παιδιά, κατά τα άλλα όμως, πίκρα. Σκέψου τώρα τι συνέβη στη Χέλενα».

Η Μάργκιτ πήρε να πιει κάτι, ένα ποτήρι κροτάλισε.

«Ξέχνα το, λάθος έκανες. Ο άντρας της τρελής της Χέλενα».

Η μητέρα δεν ανεχόταν να αποκαλούν έτσι τη φίλη της και δεν έλεγε ποτέ ότι πήγαινε να τη δει. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια πήγαινε πιο συχνά στο Κούοπιο και η Νόρμα είχε βγάλει το συμπέρασμα ότι η Χέλενα ήταν είτε χειρότερα είτε καλύτερα. Δεν είχε ρωτήσει τη μητέρα της. Το νοσοκομειακό περιβάλλον τής έφερε πάντα στον νου τη μοίρα όλων των διαφορετικών. Της είχε πει πολλά για αυτούς η μητέρα, κι αυτά τα λόγια την ενοχλούσαν. Η ίδια δεν την ήξερε τη Χέλενα, δεν θυμόταν να την έχει δει ποτέ.

Μόλις τώρα συνειδητοποίησε ότι δεν είχε ρωτήσει τη Μάργκιτ αν είχαν αναφέρει στη Χέλενα τον θάνατο της μητέρας κι αν εκείνη ήταν σε θέση να το καταλάβει.

«Μόνο προβλήματα είχαμε μ' αυτούς τους φίλους».

«Φίλοι, ποιοι φίλοι;»

Η Μάργκιτ ήταν πάλι έτοιμη να εξοργιστεί, αν και το ηρεμιστικό επιβράδυνε τον σχηματισμό των λέξεων και γέμιζε το στόμα της θείας με βαμβάκι. Η Νόρμα σκεφτόταν αν η Μάργκιτ ήταν σε θέση να αναγνωρίσει τον Λάμπερτ. Ο τύπος είχε φύγει στη Σουηδία με τον Ρέιγιο Ρος εδώ και πολλά χρόνια, κι από τότε το δίδυμο δεν είχε ξαναφανεί. Δεν είχαν έρθει ούτε για να θάψουν τους γονείς τους.

«Τον Ρέιγιο εννοείς; Είναι εκεί κανένας Ρέιγιο Ρος; Ίσως ο Λάμπερτ ήρθε με κάποιον Ρος».

«Με κάποιον Ρος; Άσε. Περρασμένα ξεχασμένα, μην τα σκαλίζεις».

Η θεία είχε μάλλον δίκιο. Θα συμφωνούσε και η μητέρα. Ήθελε να αφήσει τους δυο φίλους εκεί που ανήκαν, στο παρελθόν. Αν όμως δεν είχε έρθει κανένας σε επαφή με τον Ρέιγιο, τον παλιό φίλο του Λάμπερτ, ή τη Χέλενα, τότε από ποιον είχε μάθει ο Λάμπερτ για το δυστύχημα; Η Νόρμα δεν θυμόταν τι είχε διαβάσει στην αγγελία του θανάτου. Αναφερόταν κάτι για την κηδεία; Είχε μεριμνήσει και για αυτό η Μάργκιτ. Στον Τύπο είχε αναφερθεί το δυστύχημα, αλλά χωρίς όνομα: *Γυναίκα έπεσε στο μετρό, στον σταθμό Σόρναϊνεν. Κατά την αστυνομία, δεν πρόκειται για εγκληματική ενέργεια.*

Η Νόρμα έβγαλε ένα καινούριο χάπι από την καρτέλα κι έριξε το επισκεπτήριο στην τσάντα της. Από τις πληροφορίες

ρίες έμαθε ότι το τηλέφωνο του άντρα ήταν απόρρητο ή καρτοκινητό, διεύθυνση δεν υπήρχε. Η μητέρα θα ήξερε τι να κάνει, είχε πάντα λύση για κάθε πρόβλημα, είτε γνώριζε τον άντρα είτε όχι. Αν και η ζωντανία του ραδιοφώνου δεν ταίριαζε με την περίπτωση, η Νόρμα ζήτησε από τον ταξιτζή να δυναμώσει την ένταση. Κάλυπτε τους λυγμούς της. Ένωθε ανήμπορη. Είχε περάσει τα τριάντα και παρ' όλ' αυτά είχε συνηθίσει τα περισσότερα προβλήματα να της τα λύνει η μητέρα.

Εκείνη δεν θα επέτρεπε να την ενοχλούν κάποιοι διευθύνοντες σύμβουλοι που έκαναν τα μαλλιά της να ανασκώνονται λες και είχε πάθει ηλεκτροπληξία.

Η ΜΑΡΙΟΝ έριξε μια ματιά στον Άλβαρ κι αυτός κούνησε σιωπηλά το κεφάλι. Το κορίτσι, η Νόρμα, δεν είχε εμφανιστεί στον καφέ. Ούτε ο Λάμπερτ. Η Μάριον βλαστήμησε από μέσα της, ήθελε να είναι η πρώτη που θα μιλούσε με τη Νόρμα.

«Λίγο καφέ ακόμα;»

Την ερώτηση την έκανε μια γυναίκα γύρω στα πενήντα που έδειχνε ότι ήταν συνεχώς αλλού. Στο πρόσωπό της είχε παγώσει ένα συγκρατημένο χαμόγελο, που παρέμεινε ακόμα κι όταν πήγε κατά λάθος στις αντρικές τουαλέτες κι έπεσε πάνω στην πόρτα.

«Όμορφη τελετή. Όπως θα την ήθελε η Ανίτα».

Ο Άλβαρ μίλησε φιλικά, κι έτσι δεν χρειάστηκε να συστηθεί. Συμπεριφερόταν σαν να ήταν παλιός φίλος της Ανίτα, όντας σίγουρος ότι η γυναίκα δεν θα τολμούσε να ρωτήσει περισσότερα και θα κατηγορούσε την κακή της μνήμη.

«Δεν ξέραμε τι να κάνουμε» είπε η γυναίκα. «Στο γραφείο κηδειών έλεγαν ότι σε τέτοιες περιπτώσεις προτιμάται η καύση. Ωστόσο, αποφασίσαμε να γίνει ταφή λόγω της κατάστασης της μητέρας μας. Δεν θα της άρεσε καθόλου να μην ακολουθήσουμε την παράδοση».

Αδελφή. Αυτή είναι λοιπόν η αδελφή της Ανίτα, η Μάργκιτ. Αυτή η γυναίκα στεκόταν δίπλα στη μητέρα της Ανίτα, στον τάφο. Η Έλλι Νάακκα έδειχνε αδύναμη, στον κόσμο της, έτσι όπως της είχε πει η Ανίτα. Η καημένη είχε τρομάξει από το κλάμα της γυναίκας δίπλα της τη στιγμή που άρχισε να πέφτει χρώμα πάνω στο φέρετρο, και της έπιασε το χέρι λες και προσπαθούσε να παρηγορήσει κάποια γνωστή. Δεν αναγνώρισε τη Μάργκιτ, ούτε κατάλαβε ότι έθαβε την κόρη της. Αυτό ηρέμησε τη Μάριον, παρότι ευχόταν να είχε καταλάβει η Έλλι τι ακριβώς ήταν αυτή η τελετή. Ήθελε να δει τα δάκρυά της. Ο Άλβαρ έβαλε το χέρι στον ώμο της Μάργκιτ και της πήρε την καφετιέρα.

«Μπορώ να βοηθήσω στο σερβίρισμα. Η απόφασή σας να μην την κάψετε ήταν πολύ ευγενική».

«Δεν είπαμε στη μητέρα τι ακριβώς έγινε. Αν μιλήσετε μαζί της, μην πείτε τίποτα» είπε η Μάργκιτ.

«Εσείς είστε σίγουρα από το ταχυδρομείο, συνάδελφοι της Ανίτα, έτσι;»

Η Μάριον έτεινε το φλιτζάνι της στον αδελφό της για να κερδίσει χρόνο και να σκεφτεί, αλλά ο Άλβαρ πρόλαβε και απάντησε ναι. Η Ανίτα φαίνεται πως δεν είχε πει ότι την είχαν διώξει, ούτε είχε μιλήσει για την καινούρια της δουλειά στο κομμωτήριο Magic. Δεν ήταν ασυνήθιστο οι άνθρωποι να ντρέπονται να αναφέρουν πως έχασαν τη δουλειά τους, ακόμα και σε τέτοιους καιρούς. Η Ανίτα σίγουρα δεν ήθελε να αρχίσει να μιλά για τη νέα της δουλειά σε όλον αυτό τον συρφετό. Στη συζήτηση που έκαναν την ώρα του φαγητού θυμήθηκαν τα καλοκαίρια στο σπίτι των Νάακκα και άλλες άσκοπες αηδίες. Όλα αυτά δεν είχαν σχεδόν τίποτα να κάνουν με την πραγματική ζωή της Ανί-

τα. Η Μάριον πρόσεξε πως ο κόμπος στο στήθος την έσφιγγε πάλι. Όσοι δεν ήξεραν την Ανίτα δεν έπρεπε να τη συνοδεύσουν στην τελευταία της κατοικία. Εκείνη τις μισούσε αυτού του είδους τις τελετές. Θα προτιμούσε ο κόσμος να πει κρασί και να χορέψει με τους Abba, θα ήθελε εκεί τη Χέλενα, όχι τον Λάμπερτ. Την ώρα που στον τάφο μιλούσε ο παπάς, ο Λάμπερτ της είχε ψιθυρίσει ότι μάτια είχαν αγχωθεί. Όλα πήγαν καλά. Κανέννας δεν μίλησε για τη Χέλενα και κανέννας δεν έδειχνε να τον θυμάται, μάλλον ούτε τη Μάριον και τον Άλβαρ. Ο χρόνος είχε κάνει τη δουλειά του.

«Πού να μαντέψουμε ότι η Ανίτα μας έκρυψε κάτι σαν αυτό» συνέχισε η Μάργκιτ.

«Η κατάθλιψη είναι πολλές φορές ύπουλη» παραδέχτηκε ο Άλβαρ.

«Ούτε εσείς το καταλάβατε;»

«Ίσως ήταν λίγο απόμακρη τελευταία» είπε ο Άλβαρ και στράφηκε στη Μάριον, αναζητώντας την επιβεβαίωσή της. Εκείνη έπρεπε να πει κάτι, αλλά δεν μπορούσε. Έψαξε στην τσέπη της για χαρτομάντιλο, αλλά δεν βρήκε κανένα καθαρό. Ο Άλβαρ της έδωσε μια χαρτοπετσέτα. Η Μάριον σκούπισε τα μάτια της.

«Η Ανίτα δεν ήταν ποτέ κοινωνική» είπε η Μάργκιτ. «Όμως έπρεπε να της τηλεφωνούσα πιο συχνά, ακόμα και με το ζόρι».

«Τι κάνει η Νόρμα;» ρώτησε ο Άλβαρ. «Αυτή η τραγωδία τής είναι σίγουρα πολύ βαριά».

«Η Νόρμα μοιάζει στη μάνα της, τα κρατάει όλα μέσα της».

«Αν μπορούμε να βοηθήσουμε κάπως».

«Ευχαριστώ, θα το έχω υπόψη μου. Θα 'θελα να μιλήσω με τους συναδέλφους της Ανίτα, αλλά δεν γνωρίζω κανέναν» είπε η Μάργκιτ και συνέχισε λέγοντας ότι είχε τηλεφωνήσει στο ταχυδρομείο και είχε ζητήσει από την τηλεφωνήτρια να τους ενημερώσει για την κηδεία, αλλά εκείνη απάντησε πως την Ανίτα δεν την ήξερε.

«Δυστυχώς, στο ταχυδρομείο υπάρχουν τόσοι έκτακτοι» απάντησε ο Άλβαρ.

Η συζήτηση έπαιρνε άσχημο δρόμο, ο Άλβαρ έπρεπε να την κόψει. Η Μάριον απομακρύνθηκε και ο Άλβαρ της έγνεψε συνεχίζοντας να σερβίρει καφέ. Η Μάργκιτ φαίνεται πως στο δεύτερο φλιτζάνι είχε ήδη ξεχάσει τους συναδέλφους της Ανίτα. Ήταν καλή η κίνησή του με την καφετιέρα. Θα είχε έτσι την ευκαιρία να συμπεριφερθεί φυσιολογικά σε όλους τους συγκεντρωμένους.

Οι άντρες της οικογένειας στέκονταν όπως και στο νεκροταφείο, άκαμπτοι μέσα στα κοστούμια τους, με τα χέρια πίσω. Το ίδιο και ο Λάμπερτ. Ανδρικός τρόπος να δείξεις σεβασμό. Αυτό όμως δεν ταίριαζε στον Λάμπερτ, και μάλιστα στην κηδεία της Ανίτα. Ήταν λάθος. Καθώς η Μάριον περνούσε ανάμεσα από τον κόσμο, άκουγε να λένε πόσο είχαν σοκαριστεί και εκπλαγεί με το συμβάν και ότι κανείς δεν είχε καταλάβει τίποτα, πώς θα μπορούσαν άλλωστε, ελάχιστοι είχαν δει την Ανίτα από τότε που μετακόμισε στο Ελσίνκι. Η Μάριον δεν μπορούσε να καταλάβει γιατί όλοι αυτοί είχαν πάει στην κηδεία. Ίσως για να καθησυχάσουν τη συνείδησή τους επειδή είχαν διακόψει τις σχέσεις τους μαζί της, ή για να μπορούν μετά να κουτομπολεύουν με τους συγχωριανούς. Οι αντιδράσεις των ανθρώπων στους βίαιους θανάτους ήταν πάντα ίδιες, γί-

νονταν υποκριτικοί και συγχρόνως περίεργοι, θα 'χαν να λένε για χρόνια, ιδιαίτερα όταν ο λόγος του θανάτου δεν μπορεί να εξηγηθεί με τη λογική αλλά με την έλλειψή της. Η Μάριον θα προσπαθούσε ακόμα να μιλήσει με το κορίτσι. Έπειτα, αυτό το παιχνιδάκι θα τελείωνε και η ίδια θα έφευγε.

Η ΝΟΡΜΑ βγήκε από το ταξί, έβγαλε τα αυτοκόλλητα από τα αυτιά και τους αγκώνες και άναψε τσιγάρο. Σε λίγο θα πετούσε τα ρούχα που μύριζαν νεκροταφείο στον σκουπιδοτενεκέ της πίσω αυλής, θα έδιωχνε τη θλίψη, θα άνοιγε ένα κόκκινο κρασί από το ντουλάπι της κουζίνας για να διευκολύνει την αναμονή της επόμενης μέρας. Έπρεπε μόνο να ανοίξει την πόρτα και να μπει στο χολ. Αυτό ήταν το δυσκολότερο βήμα των τελευταίων βδομάδων.

Δώδεκα χρόνια πριν ήταν διαφορετικά. Η ίδια πόρτα που είχε καλωσορίσει αυτήν και τη μητέρα της άνοιξε σχεδόν μόνη της. Η μετακόμιση στην πόλη έδειχνε να είναι η καλύτερη δυνατή λύση. Το αποφασιστικό βήμα έγινε όταν η Νόρμα τελείωσε το λύκειο, κι έτσι το σπίτι στο χωριό, με το καταπιεστικό περιβάλλον του, έγινε παρελθόν. Είχαν βρει τέλεια διαμερίσματα στην ίδια πολυκατοικία, κι αυτό το θεώρησαν μεγάλη τύχη. Το γιόρτασαν κάνοντας βόλτες πέρα δώθε με το μετρό.

Δώδεκα χρόνια αργότερα, αυτός ο εκπρόσωπος της υπόγειας ζωής πέρασε πάνω από τη μάνα της μια μέρα μετά την επιστροφή της από τις διακοπές στην Ταϊλάνδη. Η Νόρμα δεν μπορούσε να μη σκέφτεται αν θα ήταν δυνα-

τόν να το έχει εμποδίσει. Μήπως αν της είχε τηλεφωνήσει το ίδιο βράδυ θα είχε διακρίνει κάποια σημάδια; Αν είχε ανεβεί εκείνα τα λίγα σκαλιά και είχε πάει κοντά της;

Ούτε για καφέ δεν είχε πάει. Είχε περάσει τη νύχτα με μια τυχαία συντροφιιά. Εκείνες τις ώρες η μητέρα τής έστειλε το τελευταίο της μήνυμα: *Θα φάμε μαζί αύριο βράδυ; Να σου δώσω και τα δώρα σου από την Ταϊλάνδη.* Η Νόρμα το διάβασε το άλλο πρωί. Ακόμα και αν η μητέρα τής είχε τηλεφωνήσει, εκείνη δεν θα είχε απαντήσει. Ένωθε πως χρειαζόταν ένα διάλειμμα, να ξεχάσει την ατμόσφαιρα της δουλειάς. Είχε περάσει μια βδομάδα παρατηρώντας την έκφραση στα πρόσωπα των προϊσταμένων και των διευθυντών, ο θυρωρός, που πάντα τα ήξερε όλα, είχε αρχίσει να αποφεύγει το καπνιστήριο, κι αυτό το θεωρούσαν σημάδι πως οι συνελεύσεις για απολύσεις δεν πήγαιναν καλά. Η σκέψη ότι μόλις γύριζε η μητέρα θα αναγκαζόταν να της μιλήσει για όλα τα επείγοντα θέματα της δουλειάς, την άγχωνε. Προτίμησε λοιπόν να επικεντρωθεί σε ένα ποτήρι και έναν άχρηστο άντρα. Να αδειάσει το μυαλό της. Τη μητέρα της θα την έβλεπε την άλλη μέρα.

Όταν την ώρα της δουλειάς κάλεσαν τη Νόρμα στην αίθουσα συνεδριάσεων, εκείνη νόμιζε πως υπήρχε κάποιο θέμα με τις συνελεύσεις. Μπήκε μέσα με άνεση, έτοιμη να δείξει τον καλύτερο εαυτό της, αλλά την υποδέχτηκαν δύο αστυνομικοί, ένας άντρας και μια γυναίκα. Τα μαλλιά της γυναίκας μύριζαν πεύκο και υγιεινό τρόπο ζωής, υψηλή βιταμίνη C. Τα μαλλιά της Νόρμα ήταν χάλια. Συγχρόνως, της πέρασε από το μυαλό ότι θα ξεμπερδευε από τη συνέλευση αβρόχοις ποσί. Αργότερα ντράπηκε. Εκείνη τη στιγ-

μή έπρεπε να σκεφτεί κάτι άλλο και όχι ότι δεν θα έδιωχναν κάποιον που μόλις είχε χάσει τη μητέρα του με τέτοιο τραγικό τρόπο.

Το νέο μαθεύτηκε γρήγορα σε όλο το κτίριο και η τσάντα της γέμισε επισκεπτήρια με τηλέφωνα για ώρα ανάγκης. Ο πιο κοντινός της συνάδελφος της είπε πως είχε διαβάσει στην εφημερίδα ότι για οδηγούς στο μετρό επέλεξαν μόνο όσους μπορούσαν να ξεπεράσουν το σοκ αν κάποιος έπεφτε στις ράγες, κάτι που, σε αυτό το επάγγελμα, αργά ή γρήγορα θα συνέβαινε. Η κουβέντα για τον οδηγό θύμισε στη Νόρμα ότι αυτός ήταν ο τελευταίος άνθρωπος που είχε δει ζωντανή τη μητέρα, το τελευταίο της δευτερόλεπτο, το τελευταίο της βήμα, την τελευταία της αναπνοή. Κατά πάσα πιθανότητα, όλα έγιναν τόσο γρήγορα, ώστε ο οδηγός δεν θα είχε προλάβει να προσέξει κάτι. Αυτός ο άνθρωπος όμως έπρεπε να είναι η Νόρμα και όχι ο οδηγός, όχι οι ξένοι στην αποβάθρα.

ΟΤΑΝ ΤΟ ΠΕΡΙΠΛΑΝΩΜΕΝΟ βλέμμα της γριάς στάθηκε στη Μάριον, εκείνη συνειδητοποίησε ότι είχε κάνει λάθος. Η σύγχυση παραμέρισε σαν κουρτίνα, η γριά σηκώθηκε με εκπληκτική ευλυγισία και προσπάθησε να φτύσει προς το μέρος της. Ο παπάς από δίπλα τρόμαξε, τα κεφάλια στράφηκαν στην Έλλι Νάακκα. Έπειτα από μια σύντομη σιωπή όλοι προσπάθησαν να καλύψουν το δυσάρεστο περιστατικό βάζοντας στα πιάτα τους κι άλλο φαγητό.

«Ίσως σε πήρε για τη Χέλενα» είπε ο Άλβαρ.

Ο αδελφός της εμφανίστηκε δίπλα της χωρίς να τον καταλάβει κι άρχισε να την οδηγεί προς την εξώπορτα. Εκείνη είχε μείνει αποσβολωμένη. Το στόμα της είχε στεγνώσει, τα χέρια της έτρεμαν. Ακριβώς γι' αυτό δεν ήθελε να δει κανέναν από όσους θυμούνταν τη Χέλενα.

«Δεν τη θυμίζω τόσο» ψιθύρισε.

«Όχι βέβαια. Κανένας άλλος εδώ δεν θα σε συνδέσει με εκείνη».

Ο Άλβαρ της χάιδεψε στα πεταχτά τα μαλλιά.

«Ξέχνα το. Η μητέρα της Ανίτα τα 'χει χαμένα».

Το βλέμμα της Έλλι Νάακκα ήταν αιχμηρό και είχε λόγο. Κάποια στιγμή κατάλαβε ότι βρισκόταν στην κηδεία

της κόρης της και θεώρησε υπεύθυνη τη Χέλενα, σαν να ήθελε να πει πως, αν δεν έκανε παρέα με αυτήν την ελαφρόμυαλη, η Ανίτα δεν θα είχε αυτό το τέλος. Έτσι φαντάστηκε η Μάριον, φανταζόταν πολλά, η Έλλι Νάακκα δεν είχε καταλάβει τι είχε συμβεί. Η Μάριον την πλησίασε μόνο για να μπορεί να πει στον Λάμπερτ ότι είχε προσπαθήσει. Ήταν σίγουρη ότι δεν θα μάθαινε τίποτα και πως η Έλλι Νάακκα δεν θα τη γνώριζε καν.

«Προσπάθησε να ηρεμήσεις. Θυμήσου γιατί ήρθαμε. Είναι εδω κανείς που να τον έχεις δει με την Ανίτα;» ρώτησε ο Άλβαρ.

Η Μάριον κούνησε το κεφάλι. Είχαν πάει στην κηδεία της Ανίτα για να κατασκοπεύσουν, κι αυτό ήταν άρρωστο. Έριξε μια ματιά στις κόρες των ματιών του αδελφού της. Φυσιολογικές. Μόνο οι ρυτίδες των ματιών του, που μόλις διακρίνονταν, έλεγαν ότι είχε αναγνωρίσει κάποιον με τον οποίο είχε μαλώσει όταν ήταν μικρός ή κάποιον που είχε κοροϊδέψει την τρελή τη Χέλενα. Ωστόσο, μπορούσε να δείχνει νηφάλιος και να κουβεντιάζει ευγενικά με αυτούς τους ανθρώπους. Όταν θα ερχόταν το ταξί και η Μάριον θα έφευγε, ο Άλβαρ θα πλησίαζε την ομάδα των καπνιστών που στέκονταν έξω από την πόρτα, θα επικοινωνούσε εύκολα με τους άντρες της οικογένειας και κατά πάσα πιθανότητα θα κατόρθωνε να ξεκαθαρίσει ό,τι ήταν απαραίτητο. Ο Λάμπερτ θα ήταν ευχαριστημένος και θα έδινε και πάλι μπόνους στον γιο του. Η Μάριον τέτοια δεν έπαιρνε, εκτός κι αν υπολογίσει κανείς το κομμωτήριο.

Ο Άλβαρ παρατήρησε ότι τα δάχτυλα της αδελφής του φιλόκοβαν μια χαρτοπετσέτα και της την πήρε από το χέ-

ρι. Το δάπεδο έμοιαζε σαν να τριγύριζε εκεί πέρα μια ξεπουπουλιασμένη κότα.

«Θέλεις κάτι;»

«Όχι, μια χαρά είμαι».

«Πες τα με την Ανίτα αργότερα, στο σπίτι. Θα πω στον Λάμπερτ πως έκανες ό,τι μπορούσες».

ΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ ήταν ανοιχτό. Η σκόνη του δρόμου είχε βρομίσει το περβάζι και είχε φτάσει ως τα ρούχα που βρίσκονταν πεταμένα στον καναπέ. Οι μπλούζες της Μάργκιτ είχαν καλύψει τη στοίβα με τα φουστάνια της μητέρας. Στον νεροχύτη τα άπλυτα πιάτα ήταν της Μάργκιτ και όχι της μητέρας. Στο σιντί πλείερ υπήρχε ένας δίσκος της Σούβι Τερασνίσκα, της Μάργκιτ κι αυτός. Δεν μύριζε πια Shalimar, αλλά η μιμησιόν μυρωδιά της θείας. Το διαμέρισμα δεν ήταν πια αυτό της μητέρας και η Νόρμα άρχισε να υποψιάζεται ότι είχε κάνει λάθος που άφησε τη θεία να εγκατασταθεί εκεί και να κανονίσει την κηδεία. Δέχτηκε τη βοήθειά της επειδή η ίδια δεν ήταν σε θέση να μπει στο διαμέρισμα έπειτα από την πρώτη προσπάθεια. Δεν άντεξε αυτό που είδε μπαίνοντας. Όλα έδειχναν ότι η μητέρα είχε πεταχτεί κάπου και θα γύριζε σύντομα. Γι' αυτό και άφησε τη θεία να ψάξει αντί για την ίδια το αγαπημένο φόρεμα της μητέρας, να πάρει τα εισιτήρια για τη συναυλία των Abba που ήταν στερεωμένα στη γωνιά του καθρέφτη, να πάρει το Shalimar από την τουαλέτα, να μαζέψει τα πράγματα που η μητέρα θα ήθελε να βάλουν στο φέρετρό της. Την άφησε να κάνει τα πάντα, όλα όσα έπρεπε να

κάνει η ίδια, μολονότι η θεία δεν ήξερε τίποτα για τη μητέρα. Μόνο εκείνη ήξερε γιατί η μητέρα έπρεπε να πάρει μαζί της το Shalimar. Μόνο εκείνη ήξερε πώς η μητέρα, μετά τη γέννα, ξύπνησε στο νοσοκομείο με τη μυρωδιά του περγαμόντου και του λεμονιού και ξαφνικά σιγουρεύτηκε πως όλα θα πήγαιναν καλά, θα τα κατάφεραν, και τα κατάφεραν οι δυο τους, δεν χρειαζόνταν τον Ρέιγιο, ούτε κανέναν άλλο. Αργότερα, η μητέρα αναγνώρισε τη μυρωδιά στο αρωματοπωλείο του χωριού και, μολονότι ήταν άρωμα ακριβό, το αγόρασε. Ήταν η μυρωδιά της μεγαλύτερης καμπής της ζωής της. Η Νόρμα άναψε τσιγάρο. Μόνη της είχε δώσει το δικαίωμα στη θεία να κάνει άνω κάτω τον τόπο του εγκλήματος – όταν πρόσεξε ότι σκεφτόταν το σπίτι της μητέρας σαν τόπο του εγκλήματος, τρώμαξε και ενστικτωδώς πέρασε το χέρι πάνω από τα μαλλιά της, σαν να ήθελε να διώξει τη σκέψη. Έκανε μεγάλη προσπάθεια να βρει μια λογική βάση για την πράξη της μητέρας και ήθελε να δει κάτι σκοτεινό εκεί που δεν υπήρχε. Κατά πάσα πιθανότητα υπήρχε μια εντελώς φυσιολογική εξήγηση για την προσπάθεια του Μαξ Λάμπερτ να την πλησιάσει.

Η Νόρμα άνοιξε το καπάκι του υπολογιστή της μητέρας και αμέσως μετά το έκλεισε. Δεν θα υπήρχε τίποτα από τα νεανικά χρόνια της εκεί, κι ακριβώς αυτή ήταν η εποχή που έπρεπε να ψάξει. Η μητέρα είχε φυλάξει το φωτογραφικό άλμπουμ από τα νιάτα της στο ντουλάπι, αλλά το ράφι ήταν άδειο. Τελικά, το βρήκε στο κομοδίνο. Έλειπαν κάποιες φωτογραφίες από τις σελίδες του, που παλιά ήταν γεμάτες. Η Μάργκιτ είχε προλάβει να το ξεφυλλίσει πρώτη. Η θεία ισχυρίστηκε πως η μητέρα δεν της είχε αφήσει κάποιο γράμμα. Η Νόρμα την εμπιστεύτηκε, αλλά δεν

καταλάβαινε πια γιατί το είχε κάνει. Η μητέρα δεν είχε πει στη Μάργκιτ ότι την είχαν διώξει από τη δουλειά, ούτε ότι είχε βρει άλλη. Η Μάργκιτ δεν την ήξερε τη μητέρα, όχι όπως η Νόρμα, δεν ήξερε να ψάξει στα σωστά σημεία. Άρχισε να φαίνεται ότι η θεία, λόγω της δικής της αδράνειας, είχε προσπαθήσει να καταστρέψει όλα τα αποδεικτικά στοιχεία για τον Λάμπερτ. Η Νόρμα ήταν έτοιμη να της τηλεφωνήσει, να τη ρωτήσει γιατί πήρε τις φωτογραφίες, έπιασε το τηλέφωνο αλλά τελικά το 'ριξε πίσω στην τσάντα της. Η θεία είχε δικαίωμα να κρατήσει μερικές φωτογραφίες, ο θυμός της ήταν παράλογος. Η θεία είχε κάνει τόσα, είχε φροντίσει την κηδεία, ακόμα και το ενοίκιο του διαμερίσματος για τον Ιούνιο και τον Ιούλιο, ώστε να μη βιαστούν να το αδειάσουν κι αυτή να 'χει κάπου να μείνει αν η Νόρμα χρειαζόταν στήριξη για περισσότερο καιρό.

Η Νόρμα έχωσε τον υπολογιστή στην τσάντα της, καθώς και τους κωδικούς της τράπεζας που βρήκε πάνω στο τραπέζι, άναψε τσιγάρο κι άρχισε να ξεφυλλίζει το άλμπουμ. Η θεία είχε πάρει τις φωτογραφίες στις οποίες μαζί με τη μητέρα ήταν η ίδια και η γιαγιά, και είχε αφήσει εκείνες με τη Χέλενα και τη μητέρα στα νιάτα τους, και τη Χέλενα με τα παιδιά της που κρατούσαν μαλλί της γριάς, με φόντο ένα λούνα παρκ. Η Νόρμα αναγνώρισε στη φωτογραφία την κόρη της Χέλενα, τη Μάριον, που έμοιαζε πολύ με τη μητέρα της όταν ήταν έφηβη. Αργότερα, η Χέλενα έχασε τα μυαλά της. Η Χέλενα της φωτογραφίας είχε βλέμμα ευθύ και χαμόγελο γλυκό. Η Νόρμα γύρισε το τελευταίο φύλλο και ήταν έτοιμη να σηκωθεί, όταν ξαφνικά πρόσεξε σε μια φωτογραφία δύο ζευγάρια φωτογραφημένα μια ζεστή καλοκαιρινή μέρα. Η μητέρα και ο Ρέιγιο Ρος κού-

ταζαν την κάμερα ακουμπώντας ο ένας στον άλλο. Δίπλα τους μια νεότερη έκδοση του άντρα που είχε συναντήσει σήμερα, ο οποίος κρατούσε αγκαλιά τη Χέλενα. Κάτω από τη φωτογραφία αυτή υπήρχε μια άλλη, τραβηγμένη με πολλαρόιντ. Μια μεταγενέστερη έκδοση του άντρα χαμογελούσε μαζί με τη Μάριον κι ένα μωρό στην αγκαλιά. Στο πίσω μέρος ήταν γραμμένες κάποιες λέξεις με χέρι τρεμάμενο. Είχαν την υπογραφή του Άλβαρ. Ζητούσε από τη μητέρα του να γυρίσει πίσω σύντομα.

